

lla de bona qualitat', val. S.: «els amelés han carregat: més la *marcona* que la pestanyeta», *Canyissaes*, 62.

Marquès [Jaume I]: «l'emperador de Contastinoble, no sabèn lo matrimoni que él avia feyt, envià sa fiyla al rey don Alfons d'Aragó, qui era comte de Barcelona e *marquès* de Proença» (*Cròn.*, § 2, Ag., 8.2); JoMartorell («als comtes coronaven ab corona de cuyro, als *marquesos* de acer ---», § 207); *marquesa*, *marquesana*, *marquesal*, *marquesat* [Muntaner]; *marquesat* adj.; *marqueseta*; *marquesina*; *marquesota* 'coll o sobremàniga ufanosos que usaven els homes' [princ. S. xvi, *Cobles de la Marquesota*, p. p. Aguiló]; «lo collar de la camisa ---, les mànegues --- llechuguilles *marquesotes*: additamenta sinuosa e rugata quae summis mànicis e collaribus adiunguntur; lacinae sinuosae e rugatae, fimbriae», OPou (*TbPu.*, 305; DECH, MARCAR, n. 8).

Marquet, no és ben clar si deriva més de *marc* o de *marca*: «una creu de *marquets* ---», 1424, AIEC v, 177; el context següent pot interpretar-se a favor de *marca* i en tot cas mostra com d'aquí ve *marqueteria*: «cadira de pi, ab un respatlé també de pi, entretallat ab *marquets* e claravoyes», c. 1460, inv. de Jacme Roig (ed. Chabàs, p. 431); significaria «palet, pedra plana que es fa córrer amb el peu» a Poboleda (*Buill. Cl. Pir. Tssa.* II, 170), on potser hi ha suma d'aquest mot amb *mac* (suposant que no sigui err. per *maquet*, car a Torroja no coneixien aqueix mot sinó *palet* o *codovell*, 1936); *marqueteria* [1905, Bulbena], que es té per pres del fr. *marqueterie* [1417], potser format sobre *marquer* mitjançant un verb *marqueter*; *marquetar* és també usual en català (cf. cast. *taracear*, i *taracea*, que no són ni han estat mai catalans): «en el convent del Paular --- en els amplex passadissos hi seguïem les línies geomètriques *marquetades* amb ossos de xai», Coromines («El Poble Cat.», 7-vi-1910); *marqueter* professió (DFA).

Marcació. *Marcada*. *Marcador*. *Marcadura*. *Marcat*. *Desmarcar* [«llevar la marca», Lab. 1839]. *Remarcat* [Belv. 1805] i *remarcar* [id.], sobretot aquell en el sentit de 'molt marcat' i aquest de 'marcar emfàticament, accentuar' són mots de sabor ben genuí, necessaris i enterament inobjectables; *remarcar* en el sentit de 'notar, conèixer quelcom (a algú o alguna cosa)', 'observar', 'fer una observació' i *remaricable* [DOrt.] 'notable' són gallicismes poc païts encara i ben poc útils; *remarca* és encara més recent i perfectament prescindible, rebutjat encara en el DOrt, i s'ha de considerar gallicisme blasmable, per més que n'usin i abusin col·legues «ultra-puristes».

Comarcar i *comarca* apareixen juntament, i aquell resta molt menys usat, mentre que en català antic es deia molt més el simple *marcar* (Desclot i Muntaner, supra): el punt de partida d'aquesta derivació, com es veu també pel significat, és molt més en el substantiu *marca* que no en *marcar*: «--- que nul temps exirà sinó per la porta del casteyl, en les *comarques* de sa<r>raïns», reglament de Templers de 1201-1204 en versió catalana del S. XIII (MiretS, *TemplH*, p. 545); «per les novitats que s són començades fer en lo regne

d'Aragó en pendre e furtar castells --- és sobiranament necessari que totes les forces de aqueixa *comarca* sien ben guardades» que Careta (*Barbr.*, p. 288 cita d'una Carta del Rei Martí, 20-v-1413, err. tip. per 1403 o 1410); «és lo principal de tota la *comarca*: totius vicininitatis facile princeps», OPou (*TbPu.*, 140); «*comarca*: confinium», DTo. 1670.

El verb a l'Edat Mitjana es troba més aviat en textos aragonesos o castellans, si bé de matis oriental o occidental: «porque los lugares de vuestros regnos non *comarcan* con la tierra del dicho Rey de Granada», 1328 (BABL IV, 156); «discordias --- et aquello que yes medela de aquellas seppan meyllor los ditos supplicantes e los *comarcantes* de ellos que alguna otra persona», a. 1387, doc. del bisbat de Barbastro (*Esp. Sagrada* XLVIII, 236); *comarcar* «lindar» en castellà es troba també (princ. S. XIV) en la *Gran Cong. de Ultramar* (Rivad. XLIV, 570) i en el *Cavallero Zifar* (36.17), així com en textos gallecs dels Ss. XIII i princ. XIV, car trobem *comarca* en les *Cantigas* (115.166)⁵ i el verb en la *Gral. Estoria* gallega: «nēhūa de quantas chūvias Deus fezera ēna terra em tantos ānos como elles aviā alí morado, que nūca os rrios sayram da madre que por aquela terra corriam enque elles *comarcavā*, de guisa que quissem fazer semellança de tal delúvio ---» (57.9). En text català apareix *comarcar* en el pseudo-Boades de fi S. XVII (DBal.), però és un text de llengatge forjat i més acastellanat que genuí.

Comarcà [-ana cosa, «confinis», DTo. 1647] (cf. cast. *los comarcanos vaqueros y pastores* en el navarrès Arbolanche, S. XVI; «los Reyes aunque --- por todas las vías procuren los caminos de la paz, las ofensas y sinrazones de sus *comarcanos* les hazen fuerça y les ponen en necesidad de guerras ---» en el portuguès acastellanat Jorge de Montem(ai)or (1558, *Trabajos de los Reyes*, RFE XII, 51); en català apareix també per aquell temps: «en 44 llocs --- de la Provença --- y així bé en Avinyó y Sorbies y altres llocs *comarcans* del mateix Regne de França, y que en ells lo dit morbo pestilent va grassant de quiscun die», «lo mal contagiós de peste és en dos llocs *comarcans* de la ciutat de Carcassona, lo hu dels quals se nomena Montirach y l'altro Mila-Petit» [tots dos en el cantó de Capendut, prop de Trebes no gaire lluny al NO. de Carcassona], 1587 (RLR LIII, 409, 411); «en los dias de la festa major se fan a la tarda lluhides ballades de pagesos y pageses, ab molts de altres, que de tota la rodalia del terme de Sant Just y dels pobles *comarcans* hi acuden», B. de Maldà (*Excursions*, p. 97).

Per una espècie de confluència entre *comarca* o *comarcada* i *coma*, el mot *comarca* pren el sentit de 'barancada' o 'valleta', acc. pròpia sobretot dels Pirineus i, majorment, de la zona entre el Canigó i les Malèides; usat de vegades en les guies pirinenques de CATorras, apareix sobretot molt sovint en les obres de JSoler i Santaló relatives a la Vall d'Aran i Alta Ribagorça.

El trànsit semàntic ens l'expliquem millor observant dos usos locals que deuen correspondre a l'estat primitiu: 1.ª en alguns llocs noto que coexisteix l'acc. de concavitat del terreny amb una de més general: a l'Alt